

Sygn. akt II KK 301/18

POSTANOWIENIE

Dnia 4 czerwca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 4 czerwca 2019 r.,
sprawy K. T.
skazanej z art. 231 § 2 k.k.,
z powodu kasacji wniesionej przez obrońcę skazanej
od wyroku Sądu Okręgowego w P.
z dnia 16 marca 2018 r., sygn. akt IV Ka [...],
utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w B.
z dnia 28 czerwca 2017 r., sygn. akt II K [...],

p o s t a n o w i ł

- I. oddalić kasację obrońcy skazanej jako oczywiście bezzasadną;**
- II. obciążyć skazaną kosztami sądowymi za postępowanie kasacyjne.**

UZASADNIENIE

K. T. została oskarżona o to, że:

I/ w okresie pomiędzy 10 marca 2005 r. a 18 czerwca 2009 r. w K. i Ł. będąc funkcjonariuszem publicznym, pełniąc funkcję wójta gminy K., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej dla W. T. polegającej na wzroście wartości nieruchomości z uwagi na zmianę jej przeznaczenia, działając w wykonaniu z góry powziętego zamiaru w krótkich odstępach czasu, przekroczyła swoje uprawnienia w ten sposób, iż mając świadomość toczących się prac dotyczących zmian planu zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Ł.,

uczestniczyła w negocjacjach dotyczących nabycia przez W. T. nieruchomości objętych zmianami w przyszłym planie zagospodarowania przestrzennego zapewniając sprzedających, iż nieruchomość zostanie przeznaczona na cele rolne i leśne, w konsekwencji czego W. T. udzielając jej pomocy do popełnienia przestępstwa nabył: w dniu 5 grudnia 2005 r. działki o nr [...], [...], [...] od S. M., W. M., B. R. i K. M., w dniu 9 lutego 2006 r. od X. i G. M. działki o nr [...] i [...], za kwotę po 0,80 gr za metr kwadratowy, a następnie po zakupie przez W. T. ziemi podjęła bez uzasadnienia merytorycznego i racjonalnego decyzję o zmianie przeznaczenia tych terenów i usytuowania tam osiedla jednorodzinnego oraz doprowadziła do wykupu tej ziemi przez gminę na budowę tegoż osiedla, co nie było konieczne z punktu widzenia interesów finansowych gminy, negocjując w imieniu gminy cenę ich wykupu po 35 zł za metr kwadratowy, czym działała na szkodę interesu publicznego a także interesu prywatnego S. M., W. M., B. R., X. M. i G. M., to jest, oskarżono ją o przestępstwo z art. 231 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k.;

II/ w okresie pomiędzy 28 lipca a 18 września 2008 r. w K., będąc funkcjonariuszem publicznym pełniącym funkcję wójta gminy K., w toku procedury przetargu nieograniczonego dotyczącego zbycia przez gminę nieruchomości niezabudowanej stanowiącej własność gminy K. położonej w miejscowości Ł., nr działek [...], [...], [...], przekroczyła swoje uprawnienia, naruszając art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. 10.102.651 t.j.) nakazujący równy dostęp do udziału w przetargu, i nie posiadając do tego uprawnień odwołała przetarg, a następnie zatwierdziła zmieniony regulamin ustnego przetargu ograniczonego na sprzedaż wprowadzając nieuzasadnione zróżnicowanie sytuacji określonych kategorii podmiotów, wskazując, iż warunkiem nabycia nieruchomości jest „udokumentowanie sprawowania zarządu budynkami mieszkalnymi wielorodzinnymi doświadczenia w zarządzaniu i administrowaniu nieruchomościami w okresie co najmniej 5 lat przed terminem przetargu przeznaczając osiągnięte zyski na cele statutowe”, wiedząc, że warunek ten wyeliminuje jeden z podmiotów zainteresowanych nabyciem nieruchomości, który złożył ofertę w pierwszym przetargu potwierdzającą jego zdolność

do zamierzeń inwestycyjnych, w konsekwencji czego doszło do wyeliminowania z przetargu firmy M., działając tym na szkodę interesu publicznego Urzędu Gminy w K. oraz firmy M., to jest, oskarżono ją o przestępstwo z art. 231 § 1 k.k.; III/ w dniu 10 maja 2007 r. w Ł. będąc funkcjonariuszem publicznym, pełniąc funkcję wójta gminy K., w celu osiągnięcia korzyści majątkowej dla P. T. nie dopełniła swoich obowiązków biorąc udział w imieniu P. T. w przetargu zorganizowanym przez Agencję Nieruchomości Rolnych na zakup działki nr [...] i wygrywając w imieniu córki przetarg kwotą 49.493,45 zł, mając świadomość, iż zgodnie z uchwalonym w dniu 18 kwietnia 2007 r. planem zagospodarowania przestrzennego gminy K. działka ta ma stanowić rynek K. oraz drogi dojazdowe do tego rynku i będzie zachodziła konieczność jej zakupu przez gminę, nie poinformowała o tym gminy i nie podjęła żadnych kroków zmierzających do jej zakupu w imieniu gminy, co w konsekwencji spowodowało konieczność zakupu tej działki przez gminę od P. T. w kwocie po 35 zł za metr, to jest, oskarżono ją o przestępstwo z art. 231 § 2 k.k.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w B. z dnia 28 czerwca 2017 r., wydanym w sprawie II K [...], oskarżoną K. T. uniewinniono od popełnienia czynów zarzuconych jej w punktach I i II aktu oskarżenia, a kosztami postępowania w tym zakresie obciążono Skarb Państwa.

Jednocześnie w miejsce czynu zarzuconego jej w pkt III aktu oskarżenia, Sąd uznał K. T. za winną tego, że w dniu 10 maja 2007 r. w Ł. i K., woj. [...], będąc funkcjonariuszem publicznym - wójtem gminy K., w celu osiągnięcia korzyści majątkowej dla córki P. T., uczestniczyła w przetargu przeprowadzonym przez komisję Agencji Nieruchomości Rolnych, Oddziału Terenowego w W. - Filia w Ł., na sprzedaż nieruchomości wchodzącej w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, oznaczonej numerem działki [...] o powierzchni 1,0697 ha, położonej w obrębie i gminie K. i wygrała w imieniu córki ten przetarg kwotą 49.493,45 złotych, wiedząc jednocześnie, iż zgodnie z podjętą przez Radę Gminy K. nieprawomocną jeszcze wówczas uchwałą nr [...] z dnia 18 kwietnia 2007 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości K., działka ta ma stanowić rynek K. oraz drogi dojazdowe do tego rynku, a tym samym będzie zachodziła w przyszłości konieczność jej zakupu

do zasobów gminy, po wyższej cenie od zapłaconej w drodze tego przetargu, nie dopełniła swoich obowiązków wynikających z art. 60 ust. 1 w zw. z art. 30 ust. 2 pkt. 3 oraz art. 20 ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U.2013.594 t.j.) w ten sposób, że nie wystąpiła wcześniej do Rady Gminy K. za pośrednictwem jej przewodniczącego, bądź też nie zwołała nadzwyczajnego posiedzenia Rady Gminy K. z inicjatywą podjęcia uchwały o zakupie tej działki do zasobów gminy, czym działała na szkodę gminy K., gdyż w dniu 1 września 2009 r. działka ta została kupiona od P. T. do zasobów gminy K. za kwotę 374.395 złotych – a więc uznano ją za winną przestępstwa wypełniającego dyspozycję z art. 231 § 2 k.k. i za to na podstawie tego przepisu i art. 33 § 2 k.k. wymierzono jej karę 1 roku pozbawienia wolności i 200 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki dziennej grzywny na kwotę 500 złotych.

Na podstawie art. 69 § 1 i § 2 k.k. w zw. z art. 70 § 1 k.k. Sąd wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na okres próby 3 lat i na podstawie art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej grzywny zaliczył oskarżonej okres tymczasowego aresztowania od dnia 17 maja 2011 r. do dnia 9 czerwca 2011 r. przyjmując, że jeden dzień rzeczywistego pozbawienia wolności jest równy dwóm stawkom dziennym grzywny.

Na podstawie art. 41 § 1 k.k. w zw. z art. 43 § 1 k.k. Sąd orzekł wobec oskarżonej środek karny w postaci zakazu zajmowania stanowisk kierowniczych w jednostkach samorządu terytorialnego na okres 3 lat i na podstawie art. 63 § 3 k.k. na poczet tego środka karnego zaliczył oskarżonej okres zawieszenia w wykonywaniu funkcji wójta gminy K. od dnia 8 czerwca 2011 r. do dnia 22 lipca 2013 r. oraz od dnia 22 sierpnia 2013 r. do dnia 24 października 2013 r., a także okres zawieszenia w wykonywaniu funkcji Zastępcy Wójta Gminy K. od dnia 12 września 2013 r. do dnia 28 czerwca 2017 r.

Powyższy wyrok zaskarżyli apelacjami dwaj obrońcy oskarżonej - w części, w jakiej oskarżona została uznana za winną czynu zarzucanego jej w punkcie III aktu oskarżenia - oraz pełnomocnik oskarżycieli posiłkowych G. M. i X. M. na niekorzyść oskarżonej, w zakresie dotyczącym uniewinnienia K. T. od zarzutu z punktu I aktu oskarżenia.

Po rozpoznaniu tych apelacji, Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 16 marca 2018 r., sygn. akt IV Ka [...], utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Wyrok Sądu odwoławczego zaskarżył w drodze kasacji obrońca skazanej, który na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. i art. 526 § 1 k.p.k. zarzucił obrazę art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 14 k.p.k. - stanowiącą bezwzględną przyczynę odwoławczą - poprzez niezastosowanie tych przepisów i utrzymanie w mocy wyroku Sądu I instancji uznającego oskarżoną za winną czynu opisanego w punkcie 2 wyroku Sądu Rejonowego w B., podczas gdy czyn taki nie był objęty aktem oskarżenia, który w punkcie III opisywał inne czynności sprawcze i zarzucał realizację innego znamienia przestępstwa z art. 231 § 2 k.k. aniżeli te, za które oskarżona została skazana.

W konkluzji obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonej, ewentualnie uchylenie tego wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w P. w postępowaniu odwoławczym.

W pisemnych odpowiedziach na kasację prokurator Prokuratury Okręgowej w P. i pełnomocnik oskarżycieli posiłkowych wnieśli o uznanie jej za oczywiście bezzasadną i oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacja okazała się bezzasadna i to w stopniu oczywistym, o jakim mowa w art. 535 § 3 k.p.k. Podniesiony zarzut nie okazał się być rzeczywistym i nie wskazywał na zaistnienie naruszenia prawa, które byłoby rażące i mogło stanowić podstawę do uznania kasacji za skuteczną na podstawie art. 523 § 1 k.p.k.

Podkreślić należy, że nie doszło w niniejszej sprawie do obrazy art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 14 k.p.k. – co stanowiłoby bezwzględną przyczynę odwoławczą. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że zasada skargowości nie ogranicza sądu w ustaleniach szczegółowych elementów faktycznych zdarzenia opisanego w akcie oskarżenia ani w prawnej ocenie zarzucanego czynu. Z istoty tej fundamentalnej dla procesu karnego zasady wynika bowiem, że opis czynu zawarty w zarzucie skargi uprawnionego oskarżyciela stanowi jedynie procesową hipotezę, podlegającą

ustawicznej weryfikacji w toku sądowego postępowania dowodowego. Rezultatem tych czynności oraz ocen dokonanych przez sąd jest opis czynu przypisanego oskarżonemu w orzeczeniu kończącym postępowanie. Wyjście poza granice oskarżenia polega na orzekaniu poza jego podstawą faktyczną, wyznaczoną tym samym historycznym zdarzeniem, które jest pojęciem szerszym od pojęcia czynu oskarżonego odnoszącego się do działania lub zaniechania (*zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2014 r., II KK 109/14, KZS 2015, z. 4, poz. 52; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2017 r., IV KK 85/17, LEX nr 2427177*).

Analiza treści zarzutu postawionego w akcie oskarżenia i sentencji wyroku musiała zaś prowadzić do wniosku, że Sąd I instancji poruszał się w granicach określonych tym aktem oskarżenia i w żadnym razie nie można skutecznie twierdzić, by ostatecznie przypisał oskarżonej zachowanie, co do którego brak było skargi uprawnionego oskarżyciela. Sąd nie był bowiem związany dokładnym opisem czynu, czy też zaproponowaną przez oskarżyciela kwalifikacją prawną czynu, tak długo, jak poruszał się w granicach skargi, które określał zakres oskarżenia, rozumiany jako wskazane tam zdarzenie historyczne.

K. T. w pkt III aktu oskarżenia została oskarżona o to, że: „w dniu 10 maja 2007 r. w Ł. będąc funkcjonariuszem publicznym, pełniąc funkcję wójta gminy K. w celu osiągnięcia korzyści majątkowej dla P. T., nie dopełniła swoich obowiązków biorąc udział w imieniu P. T. w przetargu zorganizowanym przez Agencję Nieruchomości Rolnych na zakup działki nr [...] i wygrywając w imieniu córki przetarg kwotą 49.493,45 zł mając świadomość, iż zgodnie z uchwalonym w dniu 18 kwietnia 2007 r. planem zagospodarowania przestrzennego gminy K. działka ta ma stanowić rynek K. oraz drogi dojazdowe do tego rynku i będzie zachodziła konieczność jej zakupu przez gminę, nie poinformowała o tym gminy i nie podjęła żadnych kroków zmierzających do jej zakupu w imieniu gminy, co w konsekwencji spowodowało konieczność zakupu tej działki przez gminę od P. T. w kwocie po 35 zł za metr” – to jest, oskarżono ją o przestępstwo z art. 231 § 2 k.k. (k. 5224).

Powyżej wskazano, jakiego rodzaju przestępstwo wypełniające dyspozycję z art. 231 § 2 k.k. Sąd I instancji przypisał oskarżonej w pkt 2 wyroku, w miejsce czynu zarzucanego jej w punkcie III aktu oskarżenia.

Z analizy opisu znamion czynu przedstawionego w akcie oskarżenia oraz przypisanego w wyroku skazującym wynika, że w obu tych wersjach trafnie zostało przedstawione wypełnienie przez skazaną znamion przestępstwa określonego w art. 231 § 2 k.k. Zgodnie z tym przepisem, odpowiedzialność karną ponosi funkcjonariusz publiczny, który, przekraczając swoje uprawnienia lub nie dopełniając obowiązków, działa na szkodę interesu publicznego lub prywatnego, a dopuszcza się tego czynu w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej. W rezultacie, zarówno oskarżyciel, jak i procedujący w sprawie Sąd I instancji, trafnie wskazały na wypełnienie tych znamion. Podkreślono, że skazana dopuściła się przypisanego jej czynu „będąc funkcjonariuszem publicznym” i zaznaczono, iż uczyniła to przekraczając swoje uprawnienia: „nie dopełniła swoich obowiązków” (w akcie oskarżenia) oraz „nie dopełniła swoich obowiązków wynikających z art. 60 ust. 1 w zw. z art. 30 ust. 2 pkt. 3 oraz art. 20 ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U.2013.594 j.t.)” [w wyroku skazującym]. Uznano, że jej działanie znamienne było celem osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej (przestępstwo kierunkowe): „w celu osiągnięcia korzyści majątkowej dla P. T.” oraz „w celu osiągnięcia korzyści majątkowej dla córki P. T.”; odniesiono się także do zdarzenia występującego w tym samym miejscu i czasie: „w dniu 10 maja 2007 r. w Ł. i K.” – „w dniu 10 maja 2007 r. w Ł.”.

Nie ulega więc wątpliwości, że zarówno treść pkt III aktu oskarżenia i sentencja wyroku Sądu Rejonowego w pkt 2) dotyczą tego samego zachowania skazanej, czyli zdarzenia historycznego i opisują ponadto ten sam sposób działania: „wzięła udział w przetargu” – „uczestniczyła w przetargu”; „wygrywając w imieniu córki przetarg” – „wygrała w imieniu córki przetarg”; „nie podjęła żadnych kroków zmierzających do jej zakupu” – „nie wystąpiła wcześniej z inicjatywą podjęcia uchwały o zakupie”. Nie sposób przyjąć, by zmiana opisu czynu przypisanego skazanej – poprzez jego uszczegółowienie – doprowadziła do wystąpienia podniesionego w kasacji uchybienia. Na pewno nie doszło do dodania „innych zdarzeń” lub „innych znamion”, jak zarzuca się w tej skardze. Jednocześnie na rozprawie w dniu 8 czerwca 2017 r. (k. 8495) Sąd Rejonowy uprzedził strony o możliwości ustalenia, że niedopełnienie obowiązków przez oskarżoną związane było z naruszeniem art. 60 ust. 1 ustawy o samorządzie

gminnym, chociaż przepis ten nie trafił do podstawy skazania, a więc na Sądzie obowiązek wynikający z art. 399 k.p.k. nie spoczywał. W ten sposób Sąd jednoznacznie zasygnalizował stronom, iż chodzi o odpowiedzialność za gospodarkę finansową gminy, kierowanie mieniem komunalnym oraz o ewentualne naruszenie przez oskarżoną przepisu, zgodnie z którym na wniosek wójta lub określonej liczby radnych, przewodniczący gminy jest zobowiązany zwołać sesję (nadzwyczajne posiedzenie) w ciągu 7 dni od dnia złożenia wniosku.

Tożsamy zarzut, jak obecnie w kasacji, został podniesiony w apelacji i w rezultacie, ustosunkował się do niego już Sąd odwoławczy, stwierdzając trafnie: „dokładna analiza opisu czynu zarzuconego K. T. w punkcie III aktu oskarżenia oraz czynu przypisanego w punkcie 2 wyroku, prowadzi do wniosku, iż sąd I instancji poruszał się w granicach zakreślonych tym aktem oskarżenia i w żadnym razie nie można skutecznie twierdzić, by ostatecznie przypisał oskarżonej zachowanie, co do którego brak było skargi uprawnionego oskarżyciela. Sąd nie jest bowiem związany ani opisem czynu, ani też zaproponowaną przez oskarżyciela kwalifikacją prawną czynu, ma natomiast obowiązek respektować granice skargi, które określa zakres oskarżenia, rozumiany jako wskazane tam zdarzenie historyczne”. Sąd Okręgowy podkreślił, że opis dokonany przez Sąd Rejonowy stanowił w istocie doprecyzowanie działań, jakich zaniechała oskarżona jako wójt, będąc do nich zobowiązana z racji pełnionej funkcji, a związanych z przetargiem odbytym w dniu 10 maja 2007 r., które *de facto* wymienił już sam oskarżyciel publiczny formułując zarzut.

Natomiast wszelkie próby formułowania innych zarzutów w uzasadnieniu kasacji (np. w drodze podważania, by skazana była funkcjonariuszem publicznym w chwili występowania w przetargu, czy kwestionowanie sposobu podjęcia uchwały przez radę gminy), nie mogą zostać poddane analizie z powodu ograniczenia w niniejszej sprawie możliwości wnoszenia zarzutów kasacyjnych jedynie do naruszeń z art. 439 § 1 k.p.k., skoro K. T. nie została skazana na bezwzględną karę pozbawienia wolności (art. 523 § 1 k.p.k.). Nie mają też znaczenia rozważania dotyczące tego, w jakiej dokładnie dacie został popełniony czyn zabroniony. Niewątpliwie działanie skazanej było działaniem rozciągniętym w czasie i wieloetapowym, bowiem do realizacji znamion czynu zabronionego konieczne było

podjęcie stosownych działań jeszcze przed dniem przyjęcia uchwały przez organ samorządowy. Nawet jeśli sama uchwała nr [...] w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości K., została podjęta przez Radę Gminy w dniu 18 kwietnia 2007 r., to stało się to po kilkuletnim procesie twórczym, którego przebieg skazana nadzorowała. Przystąpienie w dniu 10 maja 2007 r. do przetargu w imieniu córki i wygranie go, samo w sobie nie było jedyną czynnością sprawczą przestępstwa, o jakim mowa w art. 231 § 2 k.k., bowiem należy ją postrzegać w powiązaniu z treścią tej uchwały oraz z perspektywy udziału w jej podjęciu samej skazanej. Powiązanie tego zachowania z obowiązkami, jakie ciążyły na K. T. w związku z tym wydarzeniem i okolicznościami przetargu, wypełnia dyspozycję przepisu art. 231 § 2 k.k.

Biorąc pod uwagę powyższe argumenty, kasację należało uznać za oczywiście bezzasadną i oddalić w trybie art. 535 § 3 k.p.k. O kosztach sądowych postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 636 § 1 k.p.k. w zw. z art. 637a k.p.k., obciążając nimi skazaną.

a